

Святослав Дзємач

Свободу не дарує доля...

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

ББК 84(4Укр)-5
Д43

Дзєман Святослав.
Д43 Свободу не дарує доля. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 132 с.
ISBN 978-966-10-0970-6

*Захищено законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

ISBN 978-966-10-0970-6

© Дзєман Святослав, 2010
© Майстерня «Оле-тур», дизайн, 2010
© Руденко Юлія, художник, 2010

Світлій пам'яті Ірини Олександрівни
присвячується

Балада про орла

Учора знову його бачив –
Зі степу вільного орла,
Він тихо сів на підвіконня
І запитав, що роблю я.
Він запитав, як в мене справи,
Він усміхнувся: «Як життя?»
А я не знав, що відповісти –
Я каву пив, гортав журнал...
У нього погляд – волі запах,
У нього крила – її смак,
Свободою він не гордиться –
Він може жити тільки так.

Ми трохи з ним поговорили
Про хмари, вітер, про життя.
А потім він усміхнувся знову
І запитав, чи знаю я
Про те, що вміють всі літати,
Що крила є у всіх людей,
А не літають – бо бояться

Висот, життя, своїх ідей...
«А крила ж треба тренувати, –
Казав із наспівом орел. –
Злітати, падати, вставати!
І знову в небо! Знову вверх!»

Зітхнув я – гірко мені стало,
Важкі правдиві ці слова.
І тут орел розправив крила,
А на крилі побачив я
Рубці, надламані пір'їни –
Сліди жорстокої руки, –
Напевно, в світі тих багато,
Кому мозолять зір орли.
Але орел помітив погляд
І твердо так прошепотів:
«Рубців давно вже не боюся,
Боявся би – то б не летів...»

Тут раптом поглядом змінився
Орел, неначе щось почув,

Звів очі, в небо подивився,
Тривожно крильми стрепенув.
«Мені вже час! До себе клич
Та даль, яку я не забув!»
«Шкода», – сказав і я. І тихо
Зронив невпевнену сльозу.
«А може, разом понад хмари?!» –
Орел розправив велич крил!
«На жаль, не могу – в мене справи...» –
Й додолу очі опустив...

«Ти прилетиш? – спитав я тихо,
Коли вже трохи помовчав. –
Тоді б ми, може... може, разом...» –
Чомусь я слів не доказав...
«Свободу не дарує доля! –
Орел – величний волі птах! –
Її ти можеш лиш здобути!
Нехай в крові! Нехай в сльозах!

І крил твоїх я не розправляю,
Хоч я тобі неначе брат!
Але коли захочеш волі –
Поклич мене, подай лиш знак!»

Він полетів... Допив я каву,
Ще трохи погортав журнал,
Та було так мені неначе,
Неначе друга я продав...
Він прилетить, я знаю точно –
Орли не зраджують людей,
Я знаю, а тому чекати
Я буду той щасливий день,
Я буду в небо поглядати
І згадувати буду я
Величний погляд, в ньому хмари,
І дух свободи, як життя...

Але зізнатись я боюся:
Коли побачу знов орла,
Коли він знов мене покличе –
Не полечу нікуди я.

воля
нехай летить
летить
летить
лети
лети
лети
лети
лети

І подумки його я зраджу –
Тверда земля, немов магніт.
По ній ходити так спокійно...
Він знов від мене полетить!
А потім ще раз буде зустріч –
І ще раз страх височини
Примусить пити мене каву,
Гортати стомлені думки...

Орли до всіх нас прилітають –
Величні поклику птахи –
Їх люди вперто проганяють,
Хоч їм вони, немов брати.
Хтось хоче вистрелити в нього,
Хтось хоче змусити служити,
Але, якщо боїшся волі,
Не бий орла! Нехай летить!
І, може, хтось його почує!
Нехай це будеш вже не ти...
Щасливим будь той, хто літає!
Орлом лети, лети, лети!

Коли цей світ уже навчиться?..
...любити...

живий
ще живий

сміє лихо
вуд. гудий?
топтати
я має біль,

Що це сміється,
и робити війн?
іншим віддавати
серця, ширість сліз,
є треба красти,
для всіх
дарує все для всіх?
що немає правди
ує горна злість,
біль пізнав

Коли ж цей світ уже навчиться
Любити, поки ще живий,
Бороти спільно спільне лихо
І поважати труд чужий?
Навчиться не топтати грубо
Надію тих, хто має біль,
Навчиться сонцю усміхатись,
Не починати нових війн?
Навчиться іншим віддавати
Любов від серця, ширість сліз,
Навчиться, що не треба красти,
Що Бог дарує все для всіх?
Навчиться, що немає правди
Там, де панує чорна злість,
Навчиться, що лиш там є добре,
Де є усе і є для всіх...
Навчиться, що так легко брати,
Коли ти вже хоч щось віддав,
І що життя вином ковтати
Лиш може той, хто біль пізнав...

Коли ж цей світ вже зрозуміє,
Що риє яму сам собі,
Що сам розтоптує надію
І сам же сльози п'є гіркі?

Коли ж він врешті вже навчиться
Відповідати сам за все:
За кров, за втрачені надії,
За те, який він сам і є...

Та вже скажіть, що я дурний!
Скажіть же врешті! Я вас прошу!
Скажіть, що божевільний я!
Почути це я так вже хочу!
Скажіть, що то лиш маячня –
Усе, що чую я і бачу!
Що навкруги тече життя,
А я не знати чого плачу!
Що люди люблять й поважають,
В любові зрощують дитят,
Що всі про Бога пам'ятають,
Що навкруги буяє сад!
Що подароване життя
Ніхто не віддає намарно!..
Хай буду божевільним я,
Лиш тільки хай це буде правда!
Бо я лиш бачу чорноту!
Продажність і жорстоке лихо!
Лиш лицемірство і брехню,
І страх сказати правду... тихо...

Життя, що я дурний!
Врешті! Я вас прошу!
Божевільний я!

Усе, що чую я
Почути так хочу!
Скажіть, що то лиш
маячня –

Усе, що чую я і бачу!
Що навкруги тече життя,
А я не знати чого плачу!

Що люди люблять й поважають,
В любові зрощують дитят,
Що всі про Бога пам'ятають,
Що навкруги буяє сад!
Що подароване життя
Ніхто не віддає намарно!..
Хай буду божевільним я,
Лиш тільки хай це буде правда!

Бо я лиш бачу чорноту!
Продажність і жорстоке лихо!
Лиш лицемірство і брехню,
І страх сказати правду... тихо...

Я згідний бути божевільним!
Дурним погоджусь бути я!
Погоджусь з тим, що те, що бачу –
То тільки моя маячня...

Бо легше бути божевільним –
Дурним гравцем в пусті слова,
Ніж знати, що цей світ – безумний!
Що правда все, що бачу я...

Чому...
любим так брехню?

Звоцю,

в снідек

аб от чийсь мис?

Вірим в те, що кажемо,

життя...

вдачу любов,

любим так і так?

Ки у нас просить?

то лиш те,

Дар з Небес

звук душевий...

любов

Чому...

Чому ж ми любимо так брехню?
В ілюзіях тонути, як в багні,
І боїмося, як вогню,
Казати правду... Вірити собі!
Чому даруємо дітям в спадок
Важкий тягар неприйняття?
Самі не віримо в те, що кажемо,
І розпоршуємо життя...
Чому за праведну любов
Ми видаємо просту жорстокість?
Чому караємо знов і знов
Усіх, хто ласки у нас просить?
Чому даруємо лиш те,
Що не потрібно нам самим?
І так живемо, немов себе
Ми маємо за звук пустий...
Чому забув ти, що життя –
Великий Дар з Небес тобі?!
І забуваєш, що любов
Відкрити треба у собі!

Чому покута, каяття
Приходять тільки у біді?
А як біди уже нема,
То це для нас слова пусті!
Чому на Бога нарікаєм
За те, що робимо самі?
Невже забули, що ми маєм
Усе для щастя у житті?

Та найстрашніше, певно, те,
Що вперто губим день за днем
І не питаємо себе,
Куди й навіщо ми ідем...

Живи!
Твори! Радій!
Люби!

Любов
здолає все на світі!...

Жити!

Кому потрібна доброта?
Хіба за неї платять гроші?

Дарма...

Дарма...

Любов ми проміняли...

Же ми?

Живи! Твори! Радій! Люби!
Любов здолає все на світі!...
Та ні – навіщо нам любов?
Ми хочем в ненависті жити!
Гострити хочемо ножі,
Щоби у спини їх встромляти.
Кому потрібна та любов?
Про неї ми не хочем знати!

Кому потрібна доброта?
Хіба за неї платять гроші?
Ми краще знов візьмем ножа,
Дарма, що в крові душі наші...
Дарма, що багровить вода,
В якій вмиваємо ми руки,
Дарма, що ми своїх дітей
Зрікаємо на тяжкі муки!

В кишнях наших срібняки,
На них любов ми проміняли.
І всі кричать: «Та то не ми
Христа продали і розп'яли!»

В серцях вже наших і не кров,
А жовч пульсує і струїться,
Та покажіть же хоч когось,
Хто світла правди не боїться!

Скажіть, хто з нас ще вірить в правду?
В любов ще вірить досі хто?!
Хто підло знов Христа розп'явши,
Попросить вибачення... Хто???

Не плач, синку, не плач, рідний,
Прийде сонечко до нас,
І тоді ще ми з тобою...
Знаєш, просто ще не час...
Посміхнись до мене, милий,
Бо я плачу так, як ти,
Я з тобою – ти зі мною,
Ми з тобою, як брати!

Знову сонце засвітило,
Місяць вибрався з гілля –
Син всміхається до мене –
Не намарне це життя!!!

... ТА, ПЕВНО, НЕ НАВЧУСЯ ДО ЗАГИНУ
не гинути і не брати биду...

Вже так хотів би заспівати про любов,
Про світ прекрасний і красу навколо,
Та щось мозолить око знов і знов
І не дає спокою, в серці коле...

Цвітуть сади, блакитнуть небеса,
Співає пташка дзвінко переливом,
А люди далі все своє життя
Кудись біжать в пекельному надриві.

Багрянить тихий вечір небокрай,
Цвіркун слух ніжить співом чистим,
А серце моє ріже тихий жаль,
І сльози котяться ірбісовим намистом.

Зима сніжить, весна шепоче листям,
Вирує літо, осінь шелестить,
А я лиш чую, як спливає тихо
Моє життя, як час кудись біжить...

Люблю я дощ й сувору хуртовину,
І літо, й зиму я люблю,
Та, певно, не навчуся до загину
Не чути і не бачити біду...

І знову бачу світ у сірих фарбах,
І заздрю тим, хто вірить в віщі сни,
Не бачу знову я щасливим «завтра»
І з болем згадую минулі помилки.

Земля потріскана, як стоптана підошва,
Розкажує, куди я маю йти,
А я не хочу – я не можу встати,
Я сил не маю навіть щоб повзти.

«А треба! – голос твердо заявляє. –
Вставай негайно! І хоч щось роби!
Ти ж дихати ще можеш, правда?
То ж не канюч і хоч кудись іди!»

Так, голос цей я добре знаю!
Він – кат мій, певно, з пелюшок!
Він слабкості мої всі знає
І не пускає до зірок...

Борюсь...
Борюсь...

стане сил...
аж поки стане
сил...

уникнути
я хочу болю...
болю...

та ти без цього
життя...

є життя....
життя...

Я так стараюся його позбутись,
Борюсь, аж поки стане сил.
Та він сильніший – він перемагає,
Могутність черпає він з моїх жил.

Удар! І знов я на підлозі, –
Звиваюся, немов змія!
Уникнути я хочу болю,
Та чи без нього є життя?

І знов удар! І я вже не пручаюсь!
Лиш злегка зведена рука, –
І знову світ у сірих фарбах,
Без мрій, без сонця, без тепла...

Вже так набридло кожен ранок
Дивитись на брудне взуття
І кожен вечір проводити
Наступний день у небуття.
Дивитись в очі і брехати,
Людей боятись, як вогню,
З усмішкою усім казати:
«Я ненавиджу! Я люблю!»

Вже так набридло крокувати,
Закривши очі, в нікуди
По білій лінії асфальту,
Стараючись кудись втекти.
Просити всіх про допомогу,
Носити камінь в рюкзаку...
Хтось знову наступив на ногу...
Вже все набридло... але йду...

Г буде день, і буде ніч,
Г буде чиясь смерть на розі,
Г буде все, і буде щось,
Г буде серце на дорозі.

Г кожен день, як кожен день,
Г кожна ніч, як п'яний сон,
Що прокрадається до нас
Крізь хміль заплаканих вікон.

Гаряче сонце ріже душу,
Холодний місяць спіпить очі,
Світанок знову украде.
У когось ночі, чийсь ночі.

Коліна повзають в багні,
Що тут збиралося роками,
А очі бачать тільки хмари,
Що пропливають попід нами...

А пташка радісно співає
Про ліс, якого вже нема,
А потім день і ніч шукає,
Свого рідненького гнізда...

Зміст

Балада про орла.....	4
Коли ж цей світ уже навчиться... любити	
Коли ж цей світ уже навчиться.....	10
Та вже скажіть, що я дурний.....	12
Чому.....	14
Не ми?.....	16
Злості! Зловни! Скільки зловни!.....	18
Скажіть, чи маю я померти.....	20
... щоб коли почую знову я про те, що не стерплю, відповів я тихо-тихо: Зачекайте... Я вже йду	
Місяць, зорі, небо чисте.....	23
Свій біль нікому не віддам.....	24
І знову день.....	26
Як добре, що я бачу сни.....	27
Боятись? Ні! Уже набридло!.....	31
Не клич її.....	32
Скалить знову зіву доля.....	34
Вже час! Ти чуш? Овріій кличе.....	36
Уклін всім тим, хто не мовчить	
Що ма статися в житті людини.....	39
Вершина.....	41
нерозгадана загадка.....	45
Дві ріки.....	48
І знов тобі у двері тихим стуком.....	51
Минулого позбутись неможливо.....	53

Гон	55
Чи я живу? Чи, може, сплю?	58
... син всміхаться до мене Δ не намарне це життя	
Гміливий батько той, що може.....	61
Земля тріщить, вогнем пліються.....	63
Син мій плаче	64
... та, певно, не навчуся до загињу не чути і не вачити віду	
Вже так хотів би заспівати про любов.....	67
І знову вачу світ у сірих фарбах.....	69
Вже так набридло	71
І буде день, і буде ніч.....	72
Крик	73
Журба.....	74
Певесело думкам моїм ста, коли народ не чинить власну долю	
Певесело дивитись на народ.....	78
Старі потерті сторінки.....	79
Сироти усі ми з вами	82
І лиш тепер я зрозумів.....	84
Певже мій друг в цю мить мене не чу	
Повбудь сьогодні моїм другом	87
Старий мій друг.....	88
Згадай, любовий друже.....	90
Чому ж ви такі сліпі? Такі вперті... Люди!!!	
Пророк.....	93
Раджа і сокіл.....	96

Лицарська балада.....	100
Стара легенда	102
Як добре, що я не втікаю без толку	
Дош	107
Зимова рапсодія	110
На незайманий сніг упадуть твої слези.....	113
Туман.....	114
Білим квітнуть яблуні.....	118
Весна вмирати не хотіла.....	119
Птахи.....	121
... ви двоє в змозі світ створити	
Щось тихенько так скребоче	124
Танго	126
Чарівний світ – лиш ти і я.....	128

Дзедман Святослав
СВОБОДУ НЕ ДАРУЄ ДОЛЯ...

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Донара Пендзей*
Художник *Руденко Юлія*

Підписано до друку 01.04.2010. Формат 60x84/24. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 5,12. Умовн. фарбо-відб. 10,23.

Видавництво "Навчальна книга – Богдан"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com